

LAPS JA ÕIGUS

15 AASTAT EESTI ÜHINEMISEST ÜRO LAPSE ÕIGUSTE KONVENTSIONIGA

Ülemaailmne lastepäev – 20. november – ÜRO lapse õiguste konventsiooni aastapäev

Hea lugeja,

täiskasvanutena peame väga loomulikuks, et meil igapäev on inimõigused, mida peab austama. Kui palju me aga mõtleme lapse inimõigustele? Sel aastal täitub 15 aastat Eesti ühine ÜRO lapse õiguste konventsiooniga. Käesolev infoleht on pühendatud rahvusvaheliselt ühe enim tunnustatud lapse õigusi käsitleva dokumendi tutvustamisele. Loodan, et erinevate autorite mõtted lapse õiguste olukorrast dunaamilises eesti ühiskonnas suunavad meie tähelepanu senisest enam vajadusele aidata kaasa iga lapse isiksuse, võimete ning annete arengule. Ja seda tingimustes, kus iga laps on meie väga kallid.

Kaie Kranich

juhataja, Rakvere Lastekaitse Ühing MTÜ

Kogu maailmas elab ligikaudu 2 miljardit last (0-18). Üle 80% neist elab arengumaades, valdavalt linnades ja metropolides. Eestis elas 2004. aastal 288 000 kuni 18aastast last. Igal lapsel on inimõigused, mille tagamiseks peoortatakse rahvusvahelisel tasandil viimastel aastatel erilist tähelepanu.

Inimõigustest üldiselt

Inimõigused tõusid erilisel päevakorrale pärast II maailmasõda. Peamiseks põhjuseks oli riikide ja rahvaste suure ning vajadus vältida sõdadega kaasnevat hävingu, inimvõihkajalikkuse, genotsiidi ning muude õuduste kordumist. Sõjast põhjustatud kaos näitas selgelt, et tsiviliseeritud elukeskkonda ja ühiskonnasuhteid on võimalik saavutada vaid sihtteadlike jõupingutuste tulemusena.

Inimõiguste alase tegevuse areng on suures osas seotud 1945. aastal loodud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga, mille peamiseks eesmärgiks on vältida uute kollektiivsete konfliktide tekkimist ning aidata kaasa vaesuse vähendamisele maailmas. Anna Eleanore Roosevelti eestvedamisel võttis ÜRO 10. detsembril 1948 vastu inimõiguste ülddeklaratsiooni – seda päeva hakati tähistama rahvusvahelise inimõiguste päevana. Dokumendi 30 artiklis on kirjas peamised inimõigused, peegeldades inimsuse üldisi väärtusi ja ideale ning näidates, kuidas inimesed ja riigid peaksid käituma. Lisaks nn loomulikele õigustele ("keegi ei tohi kahjustada teise inimese elu, tervist, vabadust ega omandit") on dokumendis sätestatud ka enese-

teostuse tingimusi nagu näiteks õigus elatusasemele inimese enda ja tema perekonna tervise ja heaolu tagamiseks; õigus tööle, õiglastele ja soodsatele töötingimustele ning kaitsele tööpuuduse eest; õigus haridusele. Dokument on tõlgitud 300 keelde.

Ülddeklaratsioon oli kavandatud põhimõtete fikseerimise ja standardite seadmisenä, mistõttu puudub sel igasugune elluviimis- või järelevalvemehhanism. Kummagi on mainitud dokument kujunenud inimkonna humaansuspüüdluste nurgakiviks.

Inimõiguste ülddeklaratsioonis sätestatud peamised inimõigused kajastuvad ka 1992. aastal vastu võetud Eesti Vabariigi põhiseaduses. Euroopa riigid on pidanud vajalikuks täiendada ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis esitatud peamiste inimõiguste loetelu mitme sotsiaalmajandusliku nõudega. Lisaks on Euroopa Nõukogus kinnitatud kaks inimõigustealast alusdokumenti:

1) Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (1950), mis käsitleb n-õ klassikalisi vabadusi – kodaniku- ja poliitilisi õigusi;

2) Euroopa sotsiaalhartha (1961), mis sätestab esmakoordinaatselt inimese sotsiaalmajanduslikud õigused (Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalhartha – 1996).

ÜRO lapse õiguste konventsioon

ÜRO lapse õiguste konventsiooni kujunemise alguseks peetakse 1925. aastat, mil tänase ÜRO eelkäija poolt kiideti heaks deklaratsioon lapse õiguste kohta, mida tuntakse Genfi deklaratsiooni nime all. Deklaratsioon on oma sisult kaitse iseloomuga, tulenedes otseselt tema koostamise põhjustest: I maailmasõjaga kaasnes laste tohutu kadumatus ning nad olid jäänud kahetsusväärsetesse olukordesse. Viimata otseselt õigustele esitab deklaratsioon lihtsas sõnastuses täiskasvanute kohustuselaste ees.

1948. aastal võttis ÜRO Peaassamblee vastu ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, mis sätestab iga inimese põhiõigused. Deklaratsioon sisaldas üksikuid viiteid lastele, kuid ei toonud esile õigusi, mida lapsed vajavad ellujäämiseks, kasvamiseks ja arenemiseks. 20. novembril 1959 võttis ÜRO Peaassamblee vastu lapse õiguste deklaratsiooni. Deklaratsiooni ajalooline tähtsus seisneb selles, et esmakordselt puüti täpselt kirjeldada lapse peamist vajadustel põhinevaid õigusi.

Et tegemist oli vaid deklaratiivse dokumendiga, mis sedastas head põhimõtteid, kuid ei kohustanud neid järgima, kerkis esile vajadus luua riike kohustavalt siduv dokument.

1954. aastal esitas ÜRO Peaassamblee üleskutses tähistada kõikides liikmesriikides lastepäeva ülemaailmse vendluse ja vastastikuse mõistmise ning kogu maailma laste heaolu edendamiseks. Sealjuures jäeti igale riigile vabadus ise valida lastepäeva tähistamise viis ja kuupäev.

Kuidas lastepäeva tähistamine alguse sai?

Lastepäeva tähistamise idee pärineb 1925. aastal Genfis toimunud ülemaailmsel laste heaolu teemalisel konverentsil. Lastepäeva kuupäev, 1. juuni, on Ameerika-Hiina päritolu. 1925. aastal kutsus hiina konsul Ameerikas San Franciscos traditsioonilise Hiina draakonifestiivalli tähistamiseks kokku hiina orvud. Pidustuste aeg langes kokku Genfis toimuva konverentsiga. Mõne aja pärast suri aga lastepäeva tähistamise traditsioon ÜSAs välja ning taas

elustati alles aastakümneid hiljem. Mitmetes Euroopa riikides, sealhulgas Eestis tähistatakse 1. juunit lastekaitsepäevana.

1954. aastal esitas ÜRO Peaassamblee üleskutses tähistada kõikides liikmesriikides lastepäeva ülemaailmse vendluse ja vastastikuse mõistmise ning kogu maailma laste heaolu edendamiseks. Sealjuures jäeti igale riigile vabadus ise valida lastepäeva tähistamise viis ja kuupäev.

1954. aastal esitas ÜRO Peaassamblee üleskutses tähistada kõikides liikmesriikides lastepäeva ülemaailmse vendluse ja vastastikuse mõistmise ning kogu maailma laste heaolu edendamiseks. Sealjuures jäeti igale riigile vabadus ise valida lastepäeva tähistamise viis ja kuupäev.

Lapse õiguste konventsioon tekitab neljale põhimõttele:

- igas last puudutavas ettevõtmises tuleb seada esikohale lapse huvid
- lapse õigused kuuluvad igale lapsele
- igal lapsel on õigus elule ja arengule

• igal lapsel on õigus osalemisele

Konventsiooniga on ühinenud 192 riiki üle maailma. Ükski teine ÜRO inimõiguste alaste dokumentidest ei ole leidnud nii laialdast heakskiitu. Konventsiooni sisu hõlmab lapse elu kõiki tahke. Eesti Vabariik ühines konventsiooniga 26. septembril 1991 ja see jõustus Eestis suhtes 20. novembril 1991.

Miks lapsel nn erilised lapse õigused?

ÜRO lapse õiguste konventsioon rõhutab, et laps vajab oma füüsilise ja vaimse ebaküpuse tõttu erilist kaitset ja hoolt, kaasa arvatud vastav seaduslik kaitse nii enne kui pärast lapse sündi. Inimesena kuuluvad lapsele peaaegu kõik õigused mis täiskasvanutele ning lisaks kuuluvad lapsele veel täiendavad, tema eelistest isearasustest ja vajadustest tulenevad õigused.

ÜRO lapse õiguste konventsioonist

Malle Hallimäe

projektijuht, Lastekaitse Liit

1989. aastal ÜRO Peaassambleel vastu võetud lapse õiguste konventsiooni loomisest lähtuti põhimõttest, et ühiskonnal on kohustus tagada lapse põhivajaduste rahuldamine ning toetada tema võimete arengut.

Konventsioonis sisalduvad õigused hõlmavad nii traditsioonilisi inimõigusi (nt õigus enesemääramisele, õigus puutumatusse, kaitsele jne) kui ka erioigusi, mis kehtivad eriomaset

Konventsioon tunnusab last kui õiguste omanik, samas on lapsel oma õiguste teostamisel sõltuvad täiskasvanutest. On oluline, et täiskasvanu ja lapse dialoogis lähtutaks lapse huvidele. See äärmiselt tähtis põhimõte on konventsiooni üks nurgakivi ning väljendub artiklis 3: igas last puudutavas ettevõtmises tuleb esikohale seada lapse huvid. Lapse huvides on oluline, et talle selgitataks ka õiguste kasutamisel tulenevat vastutust – oma õiguste kasutamisel tuleb aidata teiste inimeste õigusi.

Teine võtmehendusega artikkel konventsioonis on artikkel 12, mis tunnustab lapse õigust oma seisukohale igas teda puudutavas küsimuses ning õigust seda väljendada.

Siin ilmneb seotus eespool

nimetatud põhimõttega – tegutseda lapse huvides –, mis väljendub kohustuselaste arvamus ära kuulata ning vastavalt tema eale ja küpsusele seda arvesse võtta. On võimatut tegutseda lapse huvides ilma teda kuulamata.

Lapse õiguste konventsiooni

kolmas nurgakivi on mittediskrimineerimise põhimõte, mis väljendub artiklis 2 ning sätestab, et konventsioonis sisalduvad õigused kuuluvad eranditult igale lapsele sõltumata tema päritolust, sotsiaalsest staadusest, seisundist, puudest jne. Seda põhimõtet tuleb järgida

iga õiguse elluviimise puhul ning vajaduse korral toetavaid meetmeid rakendada, et tagada igale lapsele võimalus oma õigusi kasutada.

Konventsioonis sisalduvad lapse õigused hoolitusse, kaitsele ja osalusele on kõik võrdsete olulised, neid saa hierarhiliselt reastada. Siiski väärir eraldi esiletõomist lapse eriomane õigus – õigus mängule.

Mäng on lapse elu lahutamatu osa ning selle tähtsus lapse arengus on raske alahinnata. Lapse õigus mängule on kinnitust lapsepõlve kui unikaalse eluetapi tähtsusele. Lapsepõlv ei ole vaid eelmäng või meelehõlplik valmistumine täiskasvanu eluks, vaid aeg olla laps, kogeda elu ja osaleda ühiskonnas lapsena.

Muna õpetas kana

Katrin Saks

Lastekaitse Liidu president

Muinasjutus ütleb poisike tõtt alasti kuninga kohta, keda, ühes tema rahvaga, võõramaa rätsepääd on ära lollitanud. Tõde on pandud lapse suhu. Nii on see muinasjutus, ent juhtub päris eluski, et lapsed vaimustavad meid oma nutikate ütlemistega. Aga oleme ausad, veelgi enam tuleb ette seda, et me nende juttu ei arvesta. Ikka kipume ise arvama, mida nad parasjagu peakid selga panema, mida sööma või mida tegema ... Nii on lihtsam. Meile, täiskasvanutele.

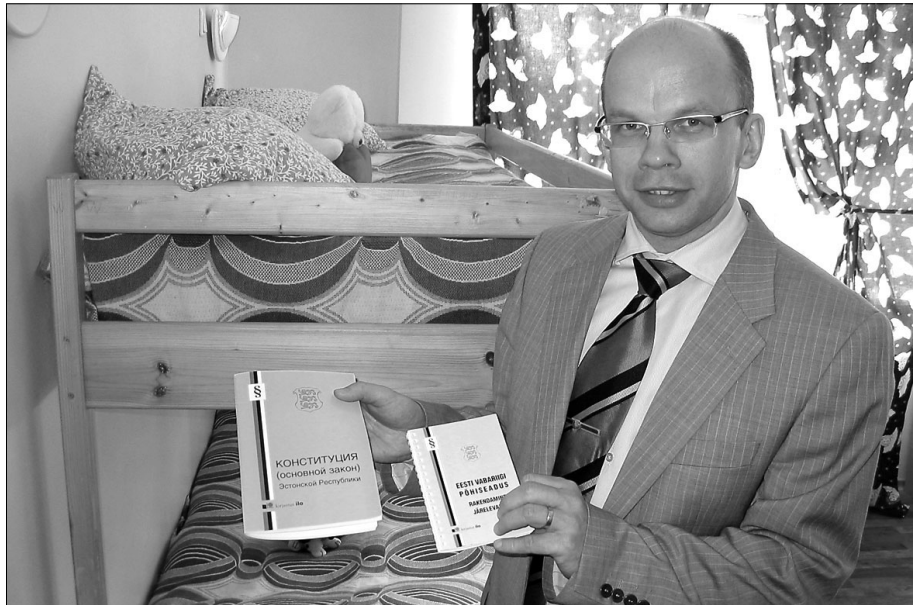
Vanarahva ütles, et "laps räägib siis, kui kana pissib", on paljude jaoks tarkus tänagi. Mis siis, et vahepeal on üles kasvanud tere arvuülevõlvkond, kes selle keerulise riistapuu nagu ka muud tehnikaid said selgeks enne oma vanemaid. Ning see oleks pidanud muutma ju ka laste ja täiskasvanute suhteid.

Meie kodus oli küll nii, et mu poeg sai poisikesena arvuti-ga paremaks sõbraks ammu enne mind ja muna õpetab kana siamaani. See oli meie mõlema jaoks hoopis uus situatsioon, kui mina pidin pidevalt abi paluma ja tema oli targem. Meist said omamoodi partnerid, mis on kestnud siiani, kui ka tema on saanud lapsevanemaks. Ma loodan, et ta oskab oma lapsega veelgi enam arvestada.

Lastel on õigus oma arvamusele ja sellele, et see vähemalt ära kuulatakse. Rääkisin ühe kooli direktoriga, kes ühel heal päeval otsustas ära keelata lastel vahetunni kooli põrandal istumise.

Tagajärg oli see, et kui enne istusid mõned lapsed, sest pinge koridoriid polnud, siis nüüd istusid kõik. Kui ma küsisin, miks ta seda tegi, et kas see tundus talle kuidagi ohtlik, sain vastuseks küsimise, et kas mulle siis meeldib. Ja tal oli väga raske aru saada, kui püüdsin selgitada, et see polegi nii oluline, kas mulle või talle meeldib.

Oluline on see, et lapsed saavad vahetunni ise otsustada, kas istuda maas või seista püsti.

Õiguskantsler Allar Jõks Sillamäe lastekodus 2005. aasta kevadel.

Erakogu

Erivajadustega laste õigustest

Usun, et inimõigused saavad alguse laste õigustest. Ühiskond, mis austab lapse õigusi, kasvab põlvkonna jooksul ühiskonnaks, kus austatakse kõiki inimõigusi.

Allar Jõks
EV õiguskantsler

Õiguskantslerina olen oma tegevuse üheks prioriteediks seadnud just laste õiguste kaitset.

Minu jaoks on oluline, et kõikide laste õigused oleksid võrdselt kaitstud, sõltumata lapse vanusest, soost, sotsiaalselt staatuselt või muudest tingimustest. Seetõttu olen erilist tähelepanu pööranud just nende laste õiguste kaitsele, kelle võimalused oma õiguste ja vabaduste eest seismiseks on erivajadusest tingituna piiratud oma teistest lastest.

Et kontrollida, kas erivajadustega lastele on koolis taga-

tud võimetkohaseks õppimiseks ja arenemiseks vajalikud tingimused ning arstiabi kättesaadavus, olen külastanud mitut erivajadustega laste kooli ja sanatoorse kooli. Kontrollkäike olen korraldanud nii mulle laekunud teabe alusel kui ka omal algatusel.

Eesti Vabariik on ÜRO lapse õiguste konventsiooni osalisriigina tunnustanud, et vaimse või füüsilise puudega laps peab elama täisväärtuslikku ja rahuldavat elu tingimustes, mis tagavad eneseväärikuse, soodustavad enesekindluse kujunemist ja võimaldavad lapsel ühiskonnas aktiivselt osaleda. Kuid riik ei ole suutnud olesseid tingimusi erivajadustega laste koolides tagada. Mõnes riigi hallatavas erivajadustega laste koolis, mida külastasin, olid laste elamistingimused väga viletsad.

Eesti on ÜRO lapse õiguste konventsiooni osalisriigina võtnud endale kohustuse kindlustada, et puudega lapsel on rõhus juurdepääs haridusele, väljaõppele, tervise-

kaitsesele, rehabilitatsiooniteenustele, tööalasele ettevalmistusele ja puhkamisvõimalustele. Erivajadustega laste koolide kontrollimisel selgus, et probleeme on nii lastele võimetkohaseks õppimiseks ja arenemiseks vajalike tingimuste loomise sega kui ka vajaliku arstiabi kättesaadavuse sega.

Puudub vajalik regulatsioon koolitervishoiu korraldamiseks sanatoorses ja erivajadustega laste koolides. Koolitervishoid tavakoolides on korraldatud sotsiaalministri määrusega kindlalt juhendi alusel, kuid erivajadustega laste koolide ja sanatoorses koolide kohta seejuhend puudub. Juhendi puudumise tõttu on arstiabi kättesaadavus kooliti väga erinev. Seega leian, et arstiabi sanatoorses ja erivajadustega laste koolides ei ole õppivate lastele võrdselt kättesaadav.

Sanatoorses koolide puhul on probleemiks veel ka see, et siiani ei ole selge, millist ravi on sanatoorses koolis saada ning kes selle korraldamise eest vastutab. Regula-

siiooni puudulikkuse tõttu võivad sanatoorses koolides õppivad lapsed jääda ilma neile vajalikust ravist. Kõigile erivajadustega lastele koolis ja sanatoorses koolis õppivatele lastele peavad olema tagatud võimetkohaseks õppimiseks ja arenemiseks vajalikud tingimused ja arstiabi kättesaadavus. Selleks tuleb sotsiaalministril ja haridus- ja teadusministril aktiivselt koostööd teha ning hetkel puudub õiguslik regulatsioon luua.

Olen vastavasisulisel märgukirjaga mõlema ministri poole ka pöördunud ning ootan ministri teel konkreetseid lahendusi veel sel aastal.

"Minu jaoks on oluline, et kõikide laste õigused oleksid võrdselt kaitstud."

Allar Jõks

ÜRO lapse õiguste konventsiooni täitmise kord

Malle Hallimäe

projekti juht, Lastekaitse Liit

ÜRO lapse õiguste konventsiooni ettenähtud kohustuste täitmist jälgib ÜRO lapse õiguste komitee. Iga konventsiooniga ühinenud riik peab esitama aruande konventsioonis sätestatu täitmisest.

Aruande esitamise kohustus on riigil. Selleks, et ülevaade laste olukorrast riigis oleks võimalikult terviklik, on oluline saada infot eri osapooltelt. Lapse õiguste komitee juurde on moodustatud töögrupp, mille ülesandeks on sidemete loomi-

ne vabariigide, nende koalitsioonide ning komitee vahel. Aruanne peab andma ülevaate laste olukorrast kogu riigis ning välja tooma võimalikud puudused ja rikkumised konventsiooni nõuete järgimises, samuti hindama riigi esitatud aruande adekvaatsust. Organisatsioonide aruanne võib riigi aruannet täiendada, pakudes infot valdkondades, mille kohta riigi esitatud aruanne ei anna terviklikku ülevaadet. Valitsusvälistel organisatsioonidelt ootab komitee soovitusi ja ettepanekuid laste olukorra parandamiseks omal maal.

Eesti valitsus esitas lapse õiguste konventsiooni täitmise esimese aruande 2001. aasta juunis. Valitsusväliste organisatsioonide koostatud lisaaruande esitati lapse õiguste komiteele

2002. aasta juunis. Aruande koostamises osales 10 mitmes valdkonnas tegutsevat organisatsiooni: Lastekaitse Liit, Tallinna Laste Tugikeskus, Tartu Laste Tugikeskus, ESRÜ Põhhoosotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus "Tootsi tuba", Liikumispuuetega Laste Tugiühing, EELK Kriminaal- ja Ühiskonnatöö Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Keskus, Inimõiguste Teabekeskus, Eesti Õpilassomaalitsuste Liit, MTÜ Haridusfoorum ja UNICEF Eesti Rahvuskomitee. Aruande koostamisel oli abiks Tartu Ülikooli õigusteaduste doktor Gaabriel Tavits.

Lisaaruande koostamisel seati eesmärgiks anda infot valdkondades, mis riigi aruandes oli organisatsioonide esin-

dajate arvates puudulikult esitatud või puudus üldse. Aruanne sisaldab kommentaare konventsiooni rakendamise üldmeete, lastega perede olukorra, et ka alternatiivse hoolduse, tervise ja heaolu, hariduse, vabaaja ning kultuuritegevuse võimaluste kohta, samuti eriolukorras olevate laste kaitsemeetmete rakendamise kohta. Märgiti ära vajadus uue lastekaitseasenduse järele.

Aruanne sisaldab ettepanekuid konventsiooni nõuete paremaks elluviimiseks ning laste kasvukeskonna parendamiseks. Oluline on soovitus moodustada ministeeriumidevahelise komisjon, mis koordineeriks lastepoliitika väljatöötamist ning kontrolliks, et seaduste ja poliitika väljatöötamisel ja riigieelarve koostamisel oleks arvestatud laste huvidega. Vajalik

oleks laste ombudsmani/õigusvahemehe institutsioon, mille ülesandeks oleks kontrollida lapsi puudutavate siseriiklike õigusaktide omavahelist kooskõla ja nende kooskõla rahvusvaheliste õigusaktidega; koordineerida uuringute tegemist ja analüüside laste olukorda ning koostada koos ministeeriumidevahelise komisjoniaga iga-aastane laste ja perede olukorda puudutav aruanne Riigikogule.

Valitsusväliste organisatsioonide lisaaruande koostamine väljendab organisatsioonide soovi olla võrdväärne partner nii riigile kui ka kohalikele omavalitsustele.

Lisaaruanne on kättesaadav Lastekaitse Liidu koduleheküljel
www.lastekaitseliit.ee

Mürasaastest ja lastekaitsest

Loone Ots

vanemteadur, Tallinna Ülikool

Minu lugu algab sellest, kuidas mu 12aastane tütar kooli karnevaliks kostüümi valis. Leidis sobiva – valge kleidi – läks peole ja võitis üldhääletusel parima kostüümi auhinna. Küsisin, keda ta selle kleidiga siis mängis. Ja sain vastuse: "See on üks laps, kelle tema ema kaevu viskas. Ta elas seal nädal aega, enne kui suri. Aga ta tuli pärast vaimuna tagasi ja see oli alles tõeliselt kole!"

Ka minul hakkas tõeliselt kole. Argielu ja massimeedia rikuva lapse õigusi nii tihti, et me ei oska seda enam pahateoks pidada, õigusrikkumistest rääkimata. Lastekaitse seaduse järgi on keelatud demonstreerida lastele trükkide, filme, heli- ja videosalvestusi ning esemeid, mis õhutavad julmst ja vägivalda. Aga täiskasvanutele suunatud filme vaadata ei ole keelatud. Soovitatav vanusepiirang pole keeld. Ega keeld kehtiks, sest tele toob kõik koju kätte.

Vägivald on selgelt lapsevaenulik. Võib loota, et vanemad seda ei poolda. Kujutledes lapse meediatarbimist mõeldes graafikuna, võiks ekstreemsetel vägivallamomentel näha järsu hüppena skaala kõveral. Neid saab eemaldada. Samal skaalal on aga suur hulk vähenähtavat müra - massikultuuri saateid. Nii neid, mis kutsuvad üles end tobeda autasu nimel verega üle kallama, kui neid, kus aetakse lihtsalt mõttetult loba. Seebi-õppid pealekautu. Lapse kaitset selle reostuse vastu ei ole kusagil ette nähtud.

Kolmas mürasaaste meedias on halb ja/või vähe keelekasutus. Selle all mõtlen nii emakeele väärastumist kui võrkeelte võidukat pealetungi. Vahest peaksime rõõmustama, et meie lapsed ropendavad inglise keeli – see ei mõju meie keeleruumis ju sama röövaled. Isiklikult pooldan Betti Alveri seisukohta, mille järgi asi on hull siis, "kui sind sõbergi enam ei söima". Selle asemel peaks, sakib jne. On selge, et eesti keele ja identiteedi jätkusuutlikkuse on suure küsimärgi all. Lapse õiguste konventsioon rõhutab, et haridus peab olema suunatud austuse kasvatamisele lapse kultuuri-identiteedi, keele, rahvuslike väärtuste ja sünnimaa vastu. Rõhutaks sõna "haritus", mis on palju laiem mõiste kui "kooliharidus". Selle mõiste alla peaks mahtuma hetk mõlemist, enne kui sõnavabaduse põhimõtet emakeele suhtes pimesi rakendada. Laps vajab oma füüsilise ja vaimse ebaküpuse tõttu erilist kaitset. Delegeerides vastu lapse kultuuritarbimise ja keelekasutuse kujundamises eest talle endale, olemine kui Ludvig Sanderid, ehk "hästi treeneritud südametunustus".

Lastekaitse seadus lisab, et lapse sotsiaalseid õigusi tohib piirata tema kõlblike kaitseks. Lapse vaimsus austavat meediat peaks edendama riik, aluseks lapse õiguste konventsioon: "Osalisriigid austavad ja arendavad lapse õigust täiel määral osaleda kultuuri- ja kunstielus ning soodustavad vastavate võrdsete võimaluste pakkimist."

Ehk võidab siis mõne elukarnevalli auhinna mitte laip või vaim, vaid elus ja tegus eesti laps.

Rohkem aega laste jaoks

Urmus Klaas

Põlva maavanem

Tänapäeva pereelul uurinud sotsioloogid kinnitavad, et võrreldes viiekümne aasta taguse ajaga veedavad pered suurema osa oma ajast kodust väljas. Üks asi on töö, aga üha pikemad on laste päevad koolis ning nii lastel kui vanematel on palju hobisid ja ühiskondlikke kohustusi. See tähendab, et vanemad ja lapsed on vähem aega koos ning omavaheline suhtlemine on pealiskaudsem.

Samal ajal aga on noorte omavaheline suhtlemine kolunud internetti. Arvuti on ühteaegu

nii vestluspartner kui ka suhtlemisvahend. Pole vaja olla teadlane märkamaks, et heal ajal on ka oma varjupooled. Noorte vahetud suhtlemisotsused kannatavad, alla käib keele kasutamise oskus, üha enam räägitakse internetisõltuvusest. Ameerika teadlased kõnelevad koguni kõrgtehnoloogiga survest. Välja töötamisel on arvuti, mis oskab inimesega suhelda, püüab kinni oma ekraani ees istuva inimese tunded ning mõtted. Siit edasi võib küsida, et miks siis üldse meile tehti inimest, peret ning omavahelisi suhtelisi vajadusi.

Uus tehnoloogia on teinud vahe põlvkondade vahele. Kuna noored on arvutiga sina peal, kujundab see ka nende keelekasutust, ning meedia tervikuna on vallutanud meie aja,

siis ei saa vanemad ja veel rohkem vanavanemad aru oma laste keelest. Ja nõnda kujunebki olukord, kus noored ütlevad, et vanad ei saa mitte millegi aru ning vanad kordavad oma eelkäijate sõnu, et noorus on hukka läinud.

Kui meie Lastekaitse Liit palus minult selle vahelehe jaoks sissejuhatust pealkirja alla «Kas laste arvamus on tähtis?», siis ma kinnitan, et see on tähtis. Aga samavõrra on tähtis ka täiskasvanute arvamus ning need arvamusd peavad teineteist täiendama, lapsed ja vanemad peavad omavahel suhtlema. Ning kõige tähtsam on, et nii laste kui noorte ja täiskasvanute arvamus ka otsustajate kõrvu ulatub.

Laste õiguste konventsiooni üks kandvama tähendusega ar-

tikkel tunnustab lapse ja noore õigust oma arvamusle ja õigust seda väljendada. Samas peab ka laps või noor teadma, mida ta tahab ja millised on võimalused tal oma tahtmisi teoks ja arvamusil kuuldavaks teha.

Põlvamaal on päris palju häid võimalusi oma tahtmisi teoks teha ja millegi huvitava tegeleda, kuid selleks peab ka endal parajalt pealehakkamist olema. On mitmekesiselt trennivalisid peotantsust karantiini, pallimängudest rääkimata. Probleemiks on, et need ei ole kõigile piisavalt kättesaadavad. On transpordi ja kohamaksuprobleemid.

Noorte arvamus küsimiseks ja mõtete, soovide teada saamiseks oleme maavalitsusega kutsunud ellu mitmeid uusi võimalusi. Aasta alguses toimus

Mesikäpa Hallis Põlvamaalt pärit tudengite arvamusle teadasaamiseks noortefoorum Hullud Ideed.

Maikuu loodi Põlvamaa Noortekogu, mis on avatud kõigile 15-26-aastastele noortele, kes soovivad kohalikus elus oma arvamusle aktiivselt kaasa lüüa. Toimus maavanema kirjandivõistlus «Minu Põlvamaa», kus kogunes palju huvitavaid mõtteid. Maavalitsuses on käidud nii klasside kui noortegruppidega ekskursioonil ja on olnud meeldiv üllatus, kui palju küsimusi ja ideid noortele selleks puhuks on olnud.

Tahan lõpetuseks öelda, et nii noored kui täiskasvanud, võtame rohkem üksteise jaoks aega, suhtleme omavahel rohkem ning olen kindel, et paljud meie probleemid kaovad.

Mis on Põlvamaa Lastekaitse Ühing

MTÜ PLÜ on kodanikealgatuse põhinev organisatsioon, kes tegutseb laste, noorte ja perede heaks ning keda tunnustavad ning kelle seisukohti arvestavad avalik, äri- ja mittetulundussektor. PLÜ tegutseb üle maakonna ja osaleb aktiivselt piirkonna lapsi ja peresid toetavas võrgustikus ja huvikaitsetegevuses.

Põlvamaa Lastekaitse Ühing (PLÜ) sündis 1999. aasta 30. märtsil. Liikmete arv on kasvanud tänaseks 12-lt 44-le.

PLÜ algatusel ja juhtimisel toimuvad iga-aastased projektipõhised tegevused ja traditsioonilised ettevõtmised - 1. juuni lastekaitsepäev koos orienteerumisvõistlusega linnas «Ohu-tult koos Krossuga», koolieelikute laager «Terve ja aktiivne koolieelik ehk Otsi Otti ellujäämiskursus», maakonna noorte infomess ISE, Põlvamaa Õpilasmalev, mis on ühest rühmast linnas kasvanud 19 rühmani maakonnas, toimivad kodulehed: <http://www.lasteyhing.polvamaa.ee/> ja <http://malev.polvamaa.ee/>.

PLÜ headeks koostööpartnereks on läbi aastate olnud Põlva Maavalitsus, Põlva Linnavalitsus ja teised kohalikud omavalitsused, Punane Rist, Kaitseliit, Hansapanga Põlva kontor, lasteade Lepatriinu, Põlva Kultuuri- ja Huvikeskus, Põlva ANK, Põlva Kutsenõustamiskeskus, MTÜ Põlva Nõustamiskeskus, Taevaskoja Noorte ja Puhkelaager, kohvik Janovain, Liikumise Kodukant, Põlva poltine ja Päästetam, AS Põlva Koit, Lastekaitse Liit jt.

Veera Kutsar
PLÜ juhatuse esimees

Põlva- ja Valgamaa noored tutvusid maelukutsetega

Kerli Väton

Krootuse Põhikooli 9. kl õpilane

3.-4. novembrini toimus noorte maelukutsete tutvustav seminar Põlva maakonnas. Osa võtsid Krootuse Põhikooli 10 noort koos õpetaja Rita Punninguga ja neli noort Valga maakonnast Paluperast. Noorteprogrammi juhtis Evelyn Paalberg.

3. novembri hommikul 10.30 koguneti Krootuse Põhikooli, et kooliga lähemalt tutvuda. Ringkäigu viisid läbi õpetajad Rita Punning ja Helle Jaaska. Vallasekretär Eva Raup tutvustas kohalikele Kõlleste valla ettevõtet ja võimalusi. Järgnes sõit Põlvasse, et erinevate ettevõtetele tutvuda.

Esimeseks peatuspaigaks saigi Nordic Foodsi Maakera tsehh, mida tutvustas meile tootmisjuht Lembit Kriskamägi. See oli väga huvitav. Käisime ja uurisime lähemalt, kuidas söögitootmine käib. Selleks oli vaja selga panna vastav riietus.

Pärast toidutehast sõitsime päästekeskusesse, mida tutvustas meile vanemspetsialist Sulev Kallavus. Kõigile meeldis väga, kuna varem polnud paljud päästetööga kokku puutunud. Uuriti meeskonna varustust ja selle töö jaoks vajalikke oskusi. Pärast sõitsime Põlva Päevakeskusesse, mida tutvustas meile juhataja Anne Nook.

Oli tore kuulda, et paljud eakad inimesed tulevad kodust välja ja tegelevad millegiga. Päevakeskuses on palju võimalusi vaba aja veetmiseks.

Sõbralikud mööblivalmistajad

Lõuna mööduks Varbusel, kus saime põgusalt tutvuda maanteemuuseumiga. Edasi viidi meid Karilatsi, kus FIE Jüri Metsalu tutvustas palkmajaehitust ja hiljem Varbusel tutvusime ettevõttega OÜ Guido Mõobel. Seal oli väga sõbralik keskkond ja toredad inimesed.

Päevast kokkuvõtete tegemiseks koguneti Taevaskoja noortelaagrisse. Seal moodustati Evelyn Paalbergi juhtimisel töögrupid, milles pandi õpilased rääkima ja arutlema erinevatel teemadel.

Laupäev algas Levo Tohva ettekandega «Maaturism, ettevõtlus puhkemajanduses, noortelaagrid, seiluskasvatust». Päeva lõpetuseks võeti ette tõukerattamat Taevaskojas. Noored jäid koolituspäevadega väga rahule.

Mängutoas on lapsed hoitud

Taimirovella Romantsov

PLÜ liige ja mängutoa hing

Kolm kuud käib perekeskuste mängutoas (Põlvas Jaama 69) tõsine töö - lapse mäng - nii emaga kui hoidjatädiga.

Toetav ja mõistev koostöö Põlva linnaga on võimaldanud avada ESF EQUAL-i Projekti «Lapsed hoitud, emad töö» raames mängutoa toetuseks peredele, alternatiiviks lasteaiadele. Tulevat aastal plaanib linn renoveerida ülejäänud osa majast ning siis lisanduvad ruumid lastevanemate koolituste-kursuste korraldamiseks.

Juba oktoobris toimus neljal nädalavahetusel mängutoas vanemluse koolitus. Samal ajal mängisid lapsed hoidjaga teises ruumis. Vanemad ei pida-

nud muretsema laste järelevalveturvalisuse pärast.

Lapsehoidja teenuse laiendes on võimalik tellida lapsehoidja koju. Pakume ettevalmistatud aegajal mängutoas lapsehoiuteenust.

Mängutoas on võimalik pida- da väikelapse sünnipäeva. Võimalik on tellida õhtujuht või ise olla selleks.

Kõige vajalikuga saab tutvuda kohapeal või helistada telefonil 525 1513.

Sügisel sai õueala murukatke ja madalhaljastuse. Järgmisel aastal on vaja rajada õue mänguväljak. Toeta lapse õigust mängule - «Põlva mängutoale mänguväljak».

Ootame abi sponsoritelt ja kõigilt inimestelt, kes tahavad ja suudavad aidata luua lastele paremat mängumaad.

Aare Plaki foto

Mängutuba on eeskujuks kõigile omavalitsustele lapsehoiuks.

Eesti ühiskonna põhiväärtused on laps

Janika Usin

kultuuri ja spordi peaspetsialist

Esimene aasta Põlva UNICEF-i laste ja noortesõbraliku linnana on jätmas minevikku.

2005. aasta novembris linnale antud tunnustust motiveeris ellu viima ideed kuulutada 2006. aasta Põlva linnas noorteaastaks.

Noorteaasta eesmärk on mitmekesistada noorte vaba aega, jätkata ja luua noorsoo traditsioon ning propageerida noorte tervistavat liikumist.

Pandi paika peamised tegevused, milleks kujunesid:

- Noorteaasta ürituste sari
- Noortevolikogu loomine
- Kesk tänava lilliprojekt

konkurss

- Noorte mänguväljaku laiendamine
- Ökoprojekt koolides
- Freskomaal
- Noorteaasta lõpetamine
- Tiitlivõitjate tunnustamine

Ürituste sarja kuulub 16 erinevat sündmust, mis jagunevad 4 valdkonda: meelelahutus, kaunid kunstid, muusikakontserdid-näitused, sportliikumine. Aasta jooksul selgitati välja laste ja noorte arvamusel linnaelu kujundamiseks (kõititud) koolides, lasteaiadele nägemused ja soovid edaspidiseks). Projektipõhiselt käivitus laste mängutuba, valmis perekuskus.

Samuti on sellest aastast ametis linnavalitsuses lastekaitse spetsialist, sügisest sotsiaalpedagoog Põlva Ühiskonnaasutis ja Põlva Keskkoalis alustas tööd 7 erivajadustega andekate laste aineringi.

2006. aastal alustati traditsiooniga korraldada pidulik vastuvõtt jooksul aastal sündinud linnakodanikele ja nende vanematele.

Lastega peredele pakutakse linna poolt erinevaid toetusi: 2006. aastast tasuta koolilõuna põhikooliastmes, lasteaias ja giimnaasiumiastmes kompensatsiooniks osaliselt toidupäeva maksumus, sõidusoodustus linnasisesel liinil, toetatatakse hualaringides ning lastelaagrite osalemist, puuetega laste

vanematele makstakse kvartaalset toetust.

Jaauaris valmis Intsikurmus suusamängi ning septembris terviseraja esimene etapp, Põlva Linnavalitsus on osutanud erinevatel teenusidel lastega peredele, need on teoks saanud tänu toredatele MTÜ-dele ja seltsidele (PPRS, PLÜ, PIK jt).

Noortesõbralik linn - linnasõbralikud noored. Soovime, et Põlvas elaksid säravad, rõõmsameelsed, teadmishimulised ja tegutsesid, igakülgset arenevad ning tolerantsed noored.

Kui siin Eestis miski muutub, siis tulevikus, ja tänu tänastele lastele.

(Leelo Tungal)

ISE tõestab, et meil on andekaid noori

Terje Paes

projektjuht

13. aprillil toimub Põlva Kultuuri- ja Huvikeskuses järjekordne Põlva maakonna noorte infomess ISE 2007. Üliaktiivne osavõtt varasematest messidest on edukalt tõestanud, et Põlvamaal on aktiivseid, andekaid, mõnusaad noori ja Põlvamaal on lahe elada.

Ekspontendina osalevad enda ja oma tegevuse vahetuks tutvustamiseks kõrgkoolid ja kutseõppeasutused üle Eesti, Põlva maakonna koolid, avatud

noortekeskused, noortehiudused ja organisatsioonid. ISE messi üks eesmärk ongi pakuda noortele oma kohaliku kooli, ühingu, keskkuse, noortegrupi esitlemise kogemust boksides, avalikul laval, aktiviseerida ja

propageerida noorte omaalgatus, võimaldada reklaamini- ning suhtlemiskogemust.

Messile on oodatud kõikivõimalikud noored ISE tegijad: vantsikud, koolilapsed, noored moeloojad, õpilasfirmad, karatega tegelejad jne.

Erinevates õpitubades (tervis ja noored, noored moeloojad, rahvapillid, füüsikabuss, mägironimissein) ja karateks saab ise kaasa lüüa. Uudsen on messile kavandatud spikrite ja koolivõimide näitus.

Siinkohal tahakski edastada

üleskütse - tooge enda, ema, isa, vanaema, vanaisa spikrid, spikriideid ja koolivõimide näitusele! Nagu alati, toimub ka nüüd õhtul pidu \$cool Party ja Playback Show noortele talentidele.

Messi korraldamisse kaasab PLÜ korraldusmeeskond hulgaliselt vabatahtlikke noori - tule ja avalda soovi!

Täpsem teave messist meie koduleheküljel alates detsembrist keskpaigast ja veebruarikust ning e-posti teel: terjepaes@hot.ee.

Mis on õnn?

(Põlva Keskkooli noorte vastused küsimusele)

Õnn on see,

- kui on perekond, kes on alati toeks, sõbrad, kellele võib alati loota ja armastus. (Hedrica, 16)
- kui sul on perekond ja sõbrad, kes hoolivad sinust ja kes on ausad ja usaldusväärsed. (Kristo, 16)
- kui on midagi teha, kedagi armastada ja millelegi loota. (Liisi, 13)
- mis teeb inimesed rõõmsaks. (Olnar, 18)
- kui kõik läheb nii, nagu mina tahan ja soovin. (Aivo, 16)
- kui sul on millegi üle hea meel ja sa suudad naeratada. (Annabell, 14)
- kui inimese elus on tõelised sõbrad, armastus ja ausus! (Marili, 17)
- kui su kõrval on keegi, kes sind armastab, ja pole probleeme. (Argo, 18)
- kui saab kooli ära lõpetada ja hiljem korraliku töö. (Erki, 15)
- minu jaoks on õnn naised! (Rauno, 15)
- kui puudub kurbus. Vot. (Kirsika, 16)
- kui kõik on hästi. Kõik = poiss. (Gethe, 16)
- kui parajasti jälle politiseinga mingit jama pole. (Timo, 16)
- kui kõik on hästi. Kui ise mõtled kõigest halvasti, siis ei saagi õnnelik olla, kuna oled halvasti meelestatud. (Laura, 16)
- Õnn on vabadus, rõõm, pidu, sõbrad, kodu. (Marin, 16)

Koos Karin (16)

Lastekaitse Liit kogub toetust lapse vaesusriski vähendamiseks!

Alar Tamm

juhataja, Lastekaitse Liit

Lastekaitse Liit jätkab poolthäälte kogumist juba 2003.a. organisatsiooni poolt esitatud ettepanekule, et riik kaitseks ja toetaks neid lapsi, kelle üks vanematest ei täida oma kohustusi lapse ees.

Lastekaitse Liit näeb lahendusena kompenseerida kohtu poolt määratud elatistrahaks ükski last kasvatavale vanemale riigielarvelistest vahenditest perioodil, mil vanem hoiab kõrval ülalpidamiskohustuse täitmise oma lapse suhtes. See on üks alternatiivne võimalus vanemate omavahelise vastutuse ning kohustuste regulatsioonide lapse ees. Ülalpidamiskohustust eiranud lapsevanem jääb võlglasteks ning ees ning on kohustatud riigile võla tasuma koos seadusest tuleneva viivisega.

Põhjus, miks teema avalikkuse ees tõstatasime on seotud vajadusega saada teada ühiskonna arvamust ja koguda toetust jätkuvalt väga aktuaalse probleemi lahendusele. Eestis on ligi 25 000 last, kes peaksid saama pere juurest lahkunud vanemalt elatistrahaks, kuid suur osa neist ei saa seda regulaarselt või üldse mitte. Kohtuaiturite käes on täna ligi 12 000 lahendamata elatistrahaks juhtumit, mis

tähendab, et kuskil on sama suur hulk lapsi koos nende eest hoolitseva vanemaga.

9. novembril 2006 arutab Riigikogu taas eelnõu, mis jõustades seadustab riigi kohustuse tagada lapsele elatis. Taoline süsteem, kus riik oma noorte kodanike eest hoolitseb ja ise võlglastel raha sisse nõuab, on rakendatud mitmetes Euroopa Liidu riikides, sealhulgas ka Lätis.

Elatistrahaks maksmisega seonduvate probleemidega ning raha sissenõudmisega sageli kaasneva alandusega puutuvad igapäevaselt kokku nii tuhandeid lapsevanemad kui ka lapsed.

Samas, ka sellel ajal, kui vanemad üritavad omavahel kokkuleppele jõuda, omavad lapsed igapäevaselt nii süüta kui muud eluks vajalikku.

Seetõttu leiab Lastekaitse Liit, et ühiskonnas on vaja kehtestada kindel regulatsioon ja seaduspära taoliste juhtumite lahendamiseks, kus l a p s e v a n e m eemaldub lapse kasvatamisega kaasnevatest kohustustest.

Riigi poolt loodava lapse huve kaitsva süsteemi abil on võimalik tagada lastele elatis oma kohustust mittetäitva vanema suvast või kohtuaiturite töövõimetest sõltumata.

Novembri 2006.a. seisuga on oma poolthäälte andnud juba 6 317 inimest ning algatatud toetusaktiooniga saab jätkuvalt liituda Lastekaitse Liidu kodulehel www.lastekaitse.liit.ee.

Kutumise Sind üles toetama lapsele elatise tagamise seaduse vastuvõtmist.

Lastekaitse Liidu piirkondlikud keskused

Lastekaitse Liit on valitsusväline juriidiliste isikute katusorganisatsioon, mis oma tegevuses seisab laste õiguste, huvide ja heaolu tagamise eest Eestis.

Organisatsioon on demokraatlik, vabatahtlik, liikmeskonnale toetuv, poliitiliselt, ideoloogiliselt ja religiooselt vaba ühendus, mille eesmärgistatud tegevust toetavad sponsorid, sihtasutused ja fondid siseriiklikul ning rahvusvahelisel tasandil.

Lastekaitse Liidu piirkondlikud keskused on loodud Lastekaitse Liidu tegevuse eesmärgide täitmiseks piirkonnatasandil.

Kaie Kranich

juhataja, Rakvere Lastekaitse Ühing MTÜ

Piirkondlikud keskused:

- lähtuvad Lastekaitse Liidu missioonist ja tegevuse eesmärkidest
- toetavad ja koordineerivad liikmete tegevusi piirkonnas
- teavad laste ja perede vajadusi oma piirkonnas
- lähtuvad kodanikualgatuslike organisatsioonide tegevuse põhimõtetest

tuslike organisatsioonide tegevuse põhimõtetest

Piirkondlike keskuste ülesanded:

1. Jälgivad ja analüüsivad laste ja perede olukorda oma piirkonnas ning juhivad tähelepanu kitsaskohtadele

- kaardistavad laste ja perede olukorda piirkonnas
- kaasavad aktiivseid kodanikke ja huvigruppe tegevustesse laste ja perede heaolu parandamiseks
- koondavad kohalikke koostöövõrgustikke, et toetada lapsi ja peresid ning mõjutada kohaliku tasandi poliitikat
- kujundavad seisukohti, teevad ettepanekuid ja koostavad avalikke pöördumisi ja arvamusalvusi lapsi ning peresid puudutavates küsimustes

2. Osalevad Lastekaitse Liidu arendustegevuses

- toetavad ja innustavad piirkonnas tegutsevaid Lastekaitse Liidu liikmesorganisatsioone
- aitavad kaasa Lastekaitse Liidu ja liikmesorganisatsioonide vahelisele infoliikumisele ja koostöö arendamisele
- levitavad piirkonnas valdkondlikku infot ja teabematerjale

Kohalikud (liikmes)organisatsioonid ja üksikisikud saavad piirkondlikust keskusest:

- valdkondlikku infot
- esmast informatsiooni ja nõu
- tellida, osta ja/või laenutada LL sümbolilika tooteid ja trükiseid
- tuge ja nõu suuremate projektide ettevalmistamisel, tegevuste kavandamisel ja eluviimisel

KONTAKTINFO

Lastekaitse Liidu piirkondlike keskuste kontaktid:

- **Põhja-Eesti piirkonnakeskus (LL infokeskus MÄRKA LASTI)**
koordinaator Kerli Kuusk
Tel 641 8486
Faks: 681 7960
Tõnismägi 3, Tallinn 10119
kerli@lastekaitse.liit.ee
www.lastekaitse.liit.ee
- **Lääne-Eesti piirkonnakeskus (Pärnu Lastekaitse Ühing)**
Keskkuse koordinaator Anu Pikk
Tel 443 1541, 5346 0272
Rüütli 23, Pärnu 80011
anu.pikk.001@mail.ee
lastekaitseyhing@lv.parnu.ee
www.plky.ee
- **Lääne-Virumaa piirkonnakeskus (Rakvere Lastekaitse Ühing)**
Keskkuse koordinaator Kaie Kranich
Tel 516 4468,
info@rly.ee
www.rly.ee
- **Lõuna-Eesti piirkonnakeskus (Põlvamaa Lastekaitse Ühing)**
Keskkuse koordinaator Veera Kutser
Tel 566 3979, 799 4044
Piiri 3, Põlva 63304
plky@hotmail.ee
www.lasteyhing.polvamaa.ee
- **Kesk-Eesti piirkonnakeskus (Viljandi Lastekaitse Klubi)**
Keskkuse koordinaator Margit Pajo
Tel 5559 4094, 433 0515
Posti 24, Viljandi 71004.
margit@viljandimaa.ee
www.viljandimaa.ee/lastekaitseklubi

Lastekaitse Liidu liikmesorganisatsioonid Lõuna-Eesti piirkonnas

Põlva Lastekaitse Ühing
Veera Kutser,
plky@hotmail.ee,
www.lasteyhing.polvamaa.ee
Piiri 3, 63 308 Põlva

Tartu Lastekaitse Ühing
Ille Jogi, ille.jogi@mail.ee,
www.tku.ee,
Salme 10-10, Tartu

Võrumaa Lastekaitse Ühing
Kadri Hummal,
kadrihummal@hotmail.com,
Kreutzvaldi 17- 33,
65 609 Võru

Vara Valla Lastekaitse Ühing
Merle Saar tvaik@hot.ee,
www.varalaps.ee
Vara küla, Tartumaa 60401

Teemakohaseid veebilehti

- www.lastetugi.ee – Tallinna Laste Tugikeskus
- www.tugikeskus.org.ee – Tartu Laste Tugikeskus
- www.juridica.ee – Sihtasutus Juriduum
- www.lc.ee – SA Eesti Õiguskeskus

Rahvusvahelisi veebilehti

- www.unicef.org
UNICEFI rahvusvaheline lehekülj
- www.europeanchildrensnetwork.org – Euronet – Euroopa Liidu maade lapse õiguste alane koostöövõrgustik
- www.childcentre.info
Läänemere maade Nõukogu riskilaste töögrupp
- www.childoneurope.org
Euroopa maade koostöövõrgustik
- www.ohchr.org
ÜRO Lapse Õiguste Komitee
- www.eurochild.org
Lapse õigused Euroopa Liidu maades
- www.savethechildren.net
Rahvusvaheline organisatsioon Päästke Lapsed
- www.ifcw.org
Rahvusvaheline lastekaitsefoorum

Lapse õiguste alast kirjandust ja õppematerjale

- **Lapse õiguste konventsioon.** Konventsiooni vastuvõtmise taust ja motiivatsioon, selle peateemad ja strateegiad.
- **Lapse heaolu Eestis: RISKID JA VALIKUD** – artiklite kogumik
- **LASTE ÕIGUSED** - ÜRO Lapse õiguste konventsiooni põhimõtete rakendamine praktikas
- **Lapse õigused** - ainekava 5-7 aastaste laste õpetamiseks koos metoodiliste soovitusetega
- **Lapse õigused** - lastepärane õppematerjal
- **Mul on õigus** - videofilm kasutatav õppematerjalina ÜRO lapse õiguste konventsiooni tutvustamisel lastele
- **Võta õigus** - kaardimäng koosneb 52 kaardist, igal kaardil on tekst ÜRO lapse õiguste konventsiooni ühest artiklist koos selgitava näitega

Nimetatud teavikuid on võimalik osaliselt tellida piirkonnakeskuste kaudu Lastekaitse Liidust või veebipoest www.lastekaitse.liit.ee.

Tähtsamaid rahvusvahelisi inimõiguste alaseid dokumente

- ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsioon (1948)
- ÜRO lapse õiguste deklaratsioon (1959)
- ÜRO lapse õiguste konventsioon (1989)
- Euroopa parandatud ja täiendatud sotsiaalhart (1996)

Lapse õigusi ja nende kaitset reguleerivaid seadusi

- Eesti Vabariigi Põhiseadus
- ÜRO Lapse Õiguste Konventsioon
- Perekonnaseadus
- Lastekaitse Seadus
- TSViiliseadustiku Üldosa Seadus
- Haridusseadus
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus
- Koolieelseste lasteasutuste seadus
- Noorsootööseadus
- Alaealise mõjutusvahendite seadus
- Peretoetuste seadus

Inimõiguste ja lastekaitse organisatsioonid Eestis

- EV Õiguskantsleri Kantslei www.oiguskantsler.ee
- ÜRO Inimõiguste Instituut www.eihr.ee
- Inimõiguste Teabekeskus www.lichr.ee
- Avatud Ühiskonna Instituut (Avatud Eesti Fond) www.oef.ee
- UNICEF Eesti www.unicef.ee
- Lastekaitse Liit www.lastekaitse.liit.ee
- Eesti Lastefond www.elf.ee
- ÜRO Eesti Assotsiatsioon www.una.ee

Käesolev infoleht on koostatud MTÜ Lastekaitse Liit piirkonnakeskuste koostööna ja ilmub maakonnalehtede Põhjarannik (23.11), Severnoje Poberežje (23.11), Virumaa Teataja (24.11), Viljandimaa Sakala (24.11), Pärnu Postimees (24.11), Põlva Koit (25.11) vahelehelena.

Põlva Koidus ilmuv infoleht on täismahus loetav ka internetis. Vt: www.polvakoit.ee

Infolehe teostumisele on kaasa aidanud: Hasartmängumaksu Nõukogu, Rakvere Lastekaitse Ühing, Lastekaitse Liit, Virumaa Teataja.

Lastekaitse Liit
Estonian Union for Child Welfare

Virumaa Teataja